

Maastricht Communiqué

on the Future Priorities of Enhanced European Cooperation in Vocational Education and Training (VET) (Review of the Copenhagen Declaration of 30 November 2002)

- On 14 December 2004, in Maastricht, the Ministers responsible for Vocational Education and Training of 32 European countries¹, the European Social Partners and the European Commission agreed to strengthen their cooperation with a view to
- modernising their vocational education and training systems in order for Europe to become the most competitive economy, and
- offering all Europeans, whether they are young people, older workers, unemployed or disadvantaged, the qualifications and competences they need to be fully integrated into the emerging knowledge based society, contributing to more and better jobs.

POLITICAL CONTEXT AND PROGRESS

The Council (Education, Youth and Culture) agreed on 12 November 2002 a Resolution¹ on the promotion of enhanced European cooperation in vocational education and training. This was then endorsed by the Ministers of Vocational Education and Training of the EU Member States, the EFTA/EEA and candidate countries (the participating countries), the Commission and the European Social Partners at their meeting in Copenhagen on 29-30 November 2002, as the strategy for improving the performance, quality and attractiveness of VET (Copenhagen Declaration).

The Council and Commission Joint Interim Reportⁱⁱ 'Education and Training 2010' to the Spring 2004 European Council summarises the first concrete results of the Copenhagen process, and recognises its role in encouraging reform, supporting lifelong learning and developing mutual trust between key players and between countries.

The Interim Report calls for the development of European common references and principles as a matter of priority, and their implementation at national level,

¹ From the 25 EU countries plus the 4 candidates countries and the 3 EFTA/EEA countries (i.e. the same countries that were in Copenhagen plus Croatia).

¹ Iš 25 ES valstybių plius 4 valstybės kandidatės ir 3 EFTA/EEA valstybės (t.y. tos pačios valstybės, kurios buvo Kopenhagoje, plius Kroatija).

Maastrichto komunikatas

dėl būsimų prioritetų stiprinant Europos bendradarbiavimą profesiniame rengime (2002 m. lapkričio 30 d. *Kopenhagos deklaracijos apžvalga*)

- 2004 m. gruodžio 14 d. 32 Europos valstybių¹ ministrai, atsakingi už profesinį rengimą, Europos socialiniai partneriai ir Europos Komisija susitarė stiprinti bendradarbiavimą, siekiant:
- modernizuoti profesinio rengimo sistemas, kad Europos ekonomika galėtų tapti konkurencingiausia;
- pasiūlyti visiems europiečiams, - jaunimui, vyresnio amžiaus darbuotojams, bedarbiams arba patyrusiems kitokią nesėkmę, - įgyti kvalifikacijas ir kompetencijas, kurios reikalingos jų integracijai į besivystančią žiniomis grindžiamą visuomenę bei darbo vietoms kurti ir plėtoti.

POLITINIS KONTEKSTAS IR PAŽANGA

2002 m. lapkričio 12 d. Švietimo, jaunimo ir kultūros Taryba (toliau Taryba) priėmė rezoliuciją¹, kad stiprinti Europos bendradarbiavimą profesiniame rengime. ES valstybių narių, EFTA/EEA valstybių ir valstybių kandidačių (dalyvaujančių valstybių) ministrai, atsakingi už profesinį rengimą, Komisija ir Europos socialiniai partneriai, susirinkę į Kopenhagą 2002 m. lapkričio 29-30 d., ją patvirtino kaip strategiją profesiniam rengimui įgyvendinti, kokybei ir patrauklumui gerinti (Kopenhagos deklaracija).

Tarybos ir Komisijos Bendroje tarpinėje ataskaitoje *Švietimas ir profesinis rengimas 2010*ⁱⁱ, parengtoje Europos Tarybos 2004 pavasario susitikimui, apžvelgti pirmieji konkretūs Kopenhagos proceso rezultatai bei pripažįstama jo svarba, skatinant profesinio rengimo reformą, remiant mokymąsi visą gyvenimą ir plėtojant abipusį pasitikėjimą tarp pagrindinių veikėjų ir valstybių.

Tarpinėje ataskaitoje kaip prioritetinis klausimas įvardinamas Europos nuostatų ir principų parengimas bei jų diegimas nacionaliniu lygmeniu, atsižvelgiant į šalies

taking account of national situations and respecting national competences. Since November 2002, the Council has reached political agreement on a number of concrete results emanating from enhanced cooperation in VET and lifelong learning, in particular in relation to human capital for social cohesion and competitivenessⁱⁱⁱ, guidance throughout life^{iv}, principles for the identification and validation of non-formal and informal learning^v, quality assurance in VET^{vi} and the Europass single framework for the transparency of qualifications and competences.

In February 2002, the European social partners launched a cooperation process by adopting a Framework of actions for the lifelong development of competences and qualifications^{vii}. Through the annual follow-up reports, employers and trade unions make a concrete contribution to the Lisbon strategy.

In two years the Copenhagen process has succeeded in raising the visibility and profile of VET at the European level and in the Lisbon strategy. Participating countries and stakeholders have come to a common understanding of the specific challenges at stake, have agreed on strategies to address these challenges, and have developed concrete means to support their implementation.

CHALLENGES IN ORDER TO MEET THE LISBON OBJECTIVES

The Copenhagen process will continue to set political priorities for achieving the Lisbon objectives in the field of VET, within the context of the *Education and Training 2010* work programme. The strengthening of VET at the European and national levels, through voluntary and bottom up cooperation, should be an essential component for the achievement of a genuine European labour market and a competitive economy, alongside the legislative regime for the recognition of professional qualifications and the European Employment Strategy. However, greater emphasis should be placed on action to implement agreed objectives at national level, taking into account common European references and principles. In reviewing the focus of the Copenhagen process for 2005-6, full consideration has also been given to the challenges highlighted by the study^{viii} commissioned by the European Commission to assess progress of VET systems and by the Kok reports 2003^{ix} and 2004^x. These challenges include adequately reflecting changes in the labour market which have an impact on the nature of developments in the field of VET.

situaciją ir nacionalines kompetencijas. Nuo 2002 lapkričio mėnesio Taryba pasiekė politinį susitarimą dėl konkrečių rezultatų (gaunamų stiprinant bendradarbiavimą profesinio rengimo ir mokymosi visą gyvenimą srityse) visų pirma šiais klausimais: žmogiškasis kapitalas socialinei sanglaudai ir konkurencingumuiⁱⁱⁱ; visą gyvenimą trunkantis profesinis konsultavimas^{iv}; neformalaus mokymosi ir savišvietos identifikavimo ir vertinimo principai^v; profesinio rengimo kokybės užtikrinimas^{vi}; vieninga *Europass* struktūra, skirta kvalifikacijų ir kompetencijų skaidrumui užtikrinti.

Europos socialiniai partneriai bendradarbiavimo procesą pradėjo 2002 m. vasario mėnesį, priimdami Veiksmų programą, skirtą kompetencijoms ir kvalifikacijoms plėtoti visą gyvenimą^{vii}. Rengdami kasmetines ataskaitas, darbdaviai ir profesinės sąjungos konkrečiai prisideda prie Lisabonos strategijos įgyvendinimo.

Per dvejus metus Kopenhagos procesu pavyko pagerinti profesinio rengimo matomumą Europos lygmeniu ir Lisabonos strategijoje. Dalyvaujančios valstybės ir susiję dalininkai, vienodai suprasdami specifinius iššūkius, susitarė dėl strategijų jiems įveikti ir parengė konkrečias priemones minėtų strategijų įgyvendinimui.

LISABONOS TIKSLŲ SĄLYGOTI IŠŠŪKIAI

Ir toliau bus tęsiama Kopenhagos proceso veikla, skirta nustatyti politinius prioritetus kad profesinio rengimo srityje būtų pasiekti Lisabonos tikslai. Tai bus daroma remiantis programa *Švietimas ir profesinis rengimas 2010*. Profesinio rengimo stiprinimas Europos ir nacionaliniu lygmenimis, pagrįstas savanorišku ir „iš apačios į viršų“ bendradarbiavimu, kartu su profesinių kvalifikacijų pripažinimo teisine baze ir Europos užimtumo strategija turėtų tapti svarbia komponente, kuriant autentišką Europos darbo rinką ir konkurencingą ekonomiką. Tačiau daugiau dėmesio turėtų būti skirta sutartų tikslų įgyvendinimui nacionaliniu lygmeniu, laikantis bendrų Europos nuostatų ir principų. Peržiūrint Kopenhagos proceso akcentus 2005-2006 metams, visapusiškas dėmesys taip pat buvo skirtas ir iššūkiams, kuriuos išryškino Europos Komisijos inicijuota pažangos profesinio rengimo sistemose įvertinimo studija^{viii} bei Kok'o 2003^{ix} ir 2004^x metų pranešimai. Šie iššūkiai apima ir tuos, kurie adekvačiai atspindi darbo rinkos pokyčius, įtakojančius profesinio rengimo pobūdį ir kaitą.

The Joint Interim Report identifies a number of levers and priorities for reform in key areas, to make European education and training systems a world quality reference by 2010 and lifelong learning a concrete reality for all. These include the need to mobilise the necessary investments effectively and to focus on the development of key competences of citizens throughout life, for example learning to learn, innovate and develop a spirit of enterprise.

The necessary reforms and investment should be focused particularly on:

- the image and attractiveness of the vocational route for employers and individuals, in order to increase participation in VET.
- achieving high levels of quality and innovation in VET systems in order to benefit all learners and make European VET globally competitive.
- linking VET with the labour market requirements of the knowledge economy for a highly skilled workforce, and especially, due to the strong impact of demographic change, the upgrading and competence development of older workers.
- the needs of low-skilled (about 80 million persons aged between 25-64 years in the EU) and disadvantaged groups for the purpose of achieving social cohesion and increasing labour market participation.

VET is increasingly taking place at all educational levels and, therefore, the parity of esteem and links between VET and general education, in particular with higher education, need to be fostered by innovative strategies and instruments at the national and European levels. This should include designing VET systems which attract more students to higher qualifications. This will contribute to innovation and competitiveness.

THE NATIONAL LEVEL: STRENGTHENING THE CONTRIBUTION OF VET SYSTEMS, INSTITUTIONS, ENTERPRISES AND SOCIAL PARTNERS TO THE ACHIEVEMENT OF THE LISBON GOALS ^{xi}

PRIORITY SHOULD BE GIVEN TO:

- i) the use of common instruments, references and principles to support the reform and development of VET systems and practices, for example regarding transparency (Europass), guidance throughout life, quality

Bendroje tarpinėje ataskaitoje nustatyta eilė svertų ir prioritetų pagrindinių sričių reformai, kad iki 2010 metų Europos švietimo ir profesinio rengimo sistemos taptų pasaulinės kokybės etalonu, o mokymasis visą gyvenimą - realybe visiems. Tarp jų yra tokie prioritetai kaip poreikis efektyviai mobilizuoti reikalingas investicijas ir skirti visapusišką dėmesį piliečių bendrosioms kompetencijoms plėtoti visą gyvenimą, *pvz. mokėjimą mokytis, novatoriškumą ir verslumą.*

Būtinios reformos ir investicijos pirmiausia turėtų būti nukreiptos į:

- profesinio rengimo įvaizdį ir patrauklumą darbdaviams ir individams, kad padidėtų pasirenkančių profesinį rengimą skaičius;
- profesinio rengimo sistemų kokybę ir novatoriškumą, kad visiems besimokantiems būtų užtikrinta nauda ir Europos profesinis rengimas taptų konkurencingu pasauliniu mastu;
- profesinio rengimo suderinimą su žinių ekonomikos darbo rinkos reikalavimais, kad turėti labai kvalifikuotą darbo jėgą, ypač atkreipiant dėmesį į demografinių pokyčius sąlygotą būtinybę atnaujinti vyresnio amžiaus darbuotojų kompetenciją;
- žemos kvalifikacijos (apie 80 milijonų 25-64 metų amžiaus asmenų Europos Sąjungoje) ir kitų socialiai pažeidžiamų asmenų grupių poreikius, kad būtų pasiekta socialinė sanglauda ir padidintas dalyvavimas darbo rinkoje.

Profesinis rengimas tampa vis svarbesniu visuose švietimo lygmenyse, todėl būtina skatinti profesinio rengimo, bendrojo lavinimo ir ypač aukštojo mokslo lygiavertį pripažinimą ir jų ryšius nacionaliniu ir Europos lygmenimis, tam naudojant novatoriškas strategijas ir instrumentus. Pastarieji turėtų apimti profesinio rengimo sistemų, kurios pritraukia daugiau studentų, siekiančių įgyti aukštesnes kvalifikacijas, sukūrimą. Tai bus indėlis į inovacijas ir konkurencingumą.

NACIONALINIS LYGMUO: PROFESINIO RENGIMO SISTEMŲ, INSTITUCIJŲ, ĮMONIŲ IR SOCIALINIŲ PARTNERIŲ PRISIDĖJIMO PRIE LISABONOS TIKSLŲ PASIEKIMO SUSTIPRINIMAS ^{xi}

PRIORITETAS TURĖTŲ BŪTI TEIKIAMAS:

- i) bendrų instrumentų, nuostatų ir principų panaudojimui reformuojant ir plėtojant profesinio rengimo sistemas ir mokymo technologijas, pavyzdžiui, siekiant skaidrumo (*Europass*), įgyvendinant visą gyvenimą

- assurance and identification and validation of non-formal and informal learning. This should include the strengthening of mutual links between these instruments and the raising of stakeholders' awareness at national, regional and local levels in Member States to enhance visibility and mutual understanding;
- ii) improving public and/or private investment in VET, including by public-private partnerships and, where appropriate, by the "training incentive effects of tax and benefit systems" ^{xiii} as recommended by the Lisbon European Council;
 - iii) the use of the European Social Fund and the European Regional Development Fund to support the development of VET. Subject to an agreement on the future EU structural funds, and in accordance with the policy orientations of those funds during 2007-2013, they should support the key role of education and training in promoting economic development and social cohesion, as well as the "Education and Training 2010" objectives, in particular the needs of small and medium sized enterprises, the innovative reform of VET systems and the related challenges of, on the one hand, equipping young people with the key competences they will require throughout life and, on the other, renewing and updating the skills of an ageing population.
 - iv) the further development of VET systems to meet the needs of people or groups at risk of labour market and social exclusion, in particular early school leavers, low skilled, migrants, persons with disabilities and the unemployed. This should be based on a combination of targeted investment, assessment of prior learning and tailored training and learning provision.
 - v) the development and implementation of open learning approaches, enabling people to define individual pathways, supported by appropriate guidance and counselling. This should be complemented by the establishment of flexible and open frameworks for VET in order to reduce barriers between VET and general education, and increase progression between initial and continuing training and higher education. In addition, action should be taken to integrate mobility into initial and continuing training
 - vi) the increased relevance and quality of VET through the systematic involvement of all key partners in developments at national, regional and local level, particularly regarding quality assurance. To that effect, VET institutions should be enabled and encouraged to participate in relevant partnerships. More emphasis on the early identification of
- trunkantį profesinį konsultavimą, kokybės užtikrinimą bei neformalaus mokymosi ir savišvietos identifikavimą ir vertinimą. Tai turėtų apimti abipusių ryšių tarp šių instrumentų stiprinimą bei susijusių dalininkų sąmoningumo kėlimą nacionaliniu, regioniniu ir vietiniu lygmenimis, kad sustiprinti matomumą ir abipusį supratimą;
 - ii) valstybės ir/arba privačių investicijų į profesinį rengimą tobulinimui, įskaitant valstybines-privačias partnerystes bei, kur galima, „mokesčių ir pelno sistemų paskatų mokymui efektus“^{xiii}, kaip Europos Taryba rekomendavo Lisabonoje;
 - iii) Europos socialinio fondo ir Europos regioninio plėtros fondo panaudojimui profesinio rengimo plėtrai. Turint omenyje susitarimą dėl būsimų ES struktūrinių fondų ir sutinkamai su šių fondų panaudojimo 2007-2013 metais politinėmis nuostatomis, fondai turėtų remti profesinio rengimo vaidmenį kaip esminį, skatinant ekonomikos plėtrą ir socialinę sanglaudą. Taip pat turėtų būti remiamas *Švietimo ir profesinio rengimo 2010* tikslų įgyvendinimas, ypač smulkių ir vidutinių įmonių poreikiai, inovatyvi profesinio rengimo sistemų reforma ir su ja susiję iššūkiai: iš vienos pusės, suteikti jauniems žmonėms bendrąsias kompetencijas, kurių jiems reikės visą gyvenimą, ir, iš kitos pusės, atnaujinti vyresnio amžiaus gyventojų gebėjimus;
 - iv) tolesnei profesinio rengimo sistemų plėtrai, kuria siekiama tenkinti darbo rinkos ir socialinės atskirties rizikos grupių poreikius, ypatingą dėmesį atkreipiant į asmenis, anksti paliekančius švietimo sistemą, turinčius žemą kvalifikaciją, migrantus, žmones su negalia ir bedarbius. Tai turėtų būti grindžiama tikslinių investicijų deriniu, ankstesnio mokymosi įvertinimu bei individualizuotu mokymo ir mokymosi teikimu;
 - v) atvirojo mokymosi, kuris sudaro galimybes žmonėms pasirinkti individualius mokymosi kelius, plėtrai ir įgyvendinimui. Atvirąjį mokymąsi turėtų lydėti atitinkamas profesinis konsultavimas. Lygiagrečiai turėtų būti įsteigtos lanksčios ir atviros profesinio rengimo struktūros, kurios mažintų barjerus tarp profesinio rengimo ir bendrojo ugdymo bei gerintų sąsajas tarp pirminio ir tęstinio mokymosi, o taip pat didintų srautus iš profesinio mokymo į aukštąjį mokslą. Be to, turi būti imtasi priemonių, kurios sudarytų galimybes mobilumui pirminiame ir tęstiniame mokyme;
 - vi) profesinio rengimo kokybės ir tinkamumo didinimui, sistemingai įtraukiant visus svarbiausius partnerius į nacionalinius, regioninius ir vietinius įvykius. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas kokybei

skills needs and planning of VET provision is particularly important and key partners, including the social partners, will play a major role in this.

- vii) the further development of learning-conducive environments in training institutions and at the workplace. This entails enhancement and implementation of pedagogical approaches which support self-organised learning and utilise the potential provided by ICT and e-learning, thus improving the quality of training.
- viii) continuing competence development of teachers and trainers in VET, reflecting their specific learning needs and changing role as a consequence of the development of VET

THE EUROPEAN LEVEL: DEVELOPING TRANSPARENCY, QUALITY AND MUTUAL TRUST TO FACILITATE A GENUINE EUROPEAN LABOUR MARKET ^{xiii}

PRIORITY SHOULD BE GIVEN TO:

- i) the consolidation of priorities of the Copenhagen process and facilitating the implementation of the concrete results.
- ii) the development of an open and flexible European qualifications framework, founded on transparency and mutual trust. The framework will provide a common reference to facilitate the recognition and transferability of qualifications covering both VET and general (secondary and higher) education, based mainly on competences and learning outcomes. It will improve permeability within education and training systems, provide a reference for the validation of informally acquired competences and support the smooth and effective functioning of the European, national and sectoral labour markets. The framework should be underpinned by a set of common reference levels. It should be supported by instruments agreed at European level, particularly quality assurance mechanisms to create the necessary mutual trust. The framework should facilitate the voluntary development of competence based solutions at the European level enabling sectors to address the new education and training challenges caused by the internationalisation of trade and technology.
- iii) the development and implementation of the European credit transfer system for VET (ECVET) in order to allow learners to build upon the

užtikrinti. Kad tai būtų pasiekta, profesinio rengimo institucijos turėtų būti įgalinamos ir skatinamos dalyvauti atitinkamoje partnerystėje. Labai svarbu daugiau dėmesio skirti išankstiniam gebėjimų poreikio nustatymui ir profesinio rengimo planavimui. Svarbiausieji partneriai, įskaitant socialinius, šiame procese turi vaidinti pagrindinį vaidmenį;

- vii) tolesnei mokymąsi skatinančios aplinkos mokymo institucijose ir darbo vietose plėtrai. Tai pareikalaua išplėtoti ir įdiegti pedagoginius metodus, kurie skatina savarankišką mokymąsi, ir panaudoti potencialą, kurį sukuria IKT ir e-mokymasis, tuo gerinant mokymosi kokybę;
- viii) nuolatiniam profesijos mokytojų ir praktinio mokymo meistrų kompetencijos tobulinimui, atsižvelgiant į jų specifinius mokymosi poreikius ir kintantį vaidmenį, kurį sąlygoja profesinio rengimo kaita.

EUROPOS LYGMUO: SKAIDRUMO, KOKYBĖS IR ABIPUSIO PASITIKĖJIMO PLĖTOTĖ, SIEKiant PALENGVINTI EUROPOS AUTENTIŠKOS DARBO RINKOS FORMAVIMĄSI ^{xiii}

PRIORITETAS TURĖTŲ BŪTI TEIKIAMAS:

- i) Kopenhagos proceso prioritetų konsolidacijai ir konkrečių rezultatų įgyvendinimo palengvinimui;
- ii) atviros ir lanksčios Europos kvalifikacijų struktūros, paremtos skaidrumu ir abipusiu pasitikėjimu, sukūrimui. Struktūra pateiks bendras nuostatas, kurios lengvins kvalifikacijų pripažinimą. Ji apims ir profesinį ir bendrąjį (vidurinį ir aukštąjį) švietimą ir bus daugiausiai grindžiama kompetencijomis bei mokymosi pasiekimais. Tai gerins švietimo ir profesinio rengimo sistemų pralaidumą, o tai sudarys pagrindą neformaliai įgytoms kompetencijoms pripažinti ir parems sklandų ir efektyvų Europos, nacionalinių ir sektoriinių darbo rinkų funkcionavimą. Struktūros pagrindą turėtų sudaryti bendri atskaitos lygiai. Ją turėtų papildyti Europos lygmeniu suderinti instrumentai, visų pirma kokybės užtikrinimo mechanizmai, kurie įgalintų sukurti reikiamą abipusį pasitikėjimą. Struktūra turėtų palengvinti kompetencija grindžiamų sprendimų savanorišką plėtrą Europos lygmeniu, įgalindama sektorius įveikti naujus švietimo ir profesinio rengimo iššūkius, iškilusius dėl prekybos ir technologijų ;
- iii) Europos kreditų pripažinimo sistemos profesiniame rengime (ECVET) sukūrimui ir įdiegimui. Ji turėtų leisti besimokančiajam, pereinant iš vienos mokymosi sistemos į kitą, pasinaudoti ankstesniais pasiekimais.

achievements resulting from their learning pathways when moving between learning systems. ECVET will be based on competences and learning outcomes, taking account of their definition at national or sectoral levels. It will take into account the experience of the ECTS in the field of higher education and the Europass framework. The practical implementation should include the development of voluntary agreements between VET providers throughout Europe. The system will be broadbased and flexible to enable its progressive implementation at the national level, with priority given initially to the formal learning system.

- iv) the examination of the specific learning needs and changing role of vocational teachers and trainers and of the possibilities of making their profession more attractive including continuous updating of their professional skills. Teachers and trainers should be supported in their essential role as innovators and facilitators in the learning environment. A coherent framework should be envisaged to support the improvement of the quality of vocational teaching and training.
- v) the improvement of the scope, precision and reliability of VET statistics in order to enable evaluation of progress in making VET efficient, effective and attractive. Adequate data and indicators are the key to understanding what is happening in VET and what additional interventions and decision-making are required by all parties involved.

IMPLEMENTATION AND FOLLOW UP

- i) All actors in the field of VET - providers, employers, trade unions, branch organisations, chambers of commerce, industry or crafts, employment services, regional bodies and networks, etc. – are invited to take their responsibilities and to contribute to making effective the implementation of the Copenhagen process at all levels. National networks on which all relevant stakeholders, especially ministries, social partners and regional authorities, are represented should be established.
- ii) In accordance with the Joint Interim Report, the education and training processes should be rationalised and streamlined at European level by bringing the priorities of the above conclusions and the Copenhagen process groups within the framework of the Education and Training 2010 work programme. This should be based on the experience of working methods under the Copenhagen process.

ECVET remsis kompetencijomis ir mokymosi pasiekimais, atsižvelgdama į jų apibrėžimus nacionaliniu ar sektoriniu lygmenimis. Ji atsižvelgs į Europos kreditų pripažinimo sistemos (ECTS) aukštajame moksle ir *Europass* struktūros patirtį. Praktinis įgyvendinimas turėtų apimti savanoriškų susitarimų tarp profesinio rengimo teikėjų visoje Europoje plėtojimą. Sistema bus visuotinė ir lanksti, kad įgalintų laipsnišką jos įgyvendinimą nacionaliniu lygmeniu, prioritetą teikiant formaliojo mokymosi sistemai;

- iv) profesijos mokytojų ir praktinio mokymo meistrų specifinių mokymosi poreikių ir kintančio vaidmens bei galimybių jų profesiją padaryti patrauklesne, įskaitant nuolatinį profesinių gebėjimų atnaujinimą, nustatymui. Mokytojai ir praktinio mokymo meistrai turėtų būti remiami kaip esminio, - novatorių ir skatintojų, - vaidmens atlikėjai mokymosi procese. Turi būti numatyta aiški paramos sistema profesinio mokymo kokybei gerinti;
- v) profesinio rengimo statistikos apimties, tikslumo ir patikimumo tobulinimui, siekiant sudaryti galimybes pažangos, padarytos didinant profesinio rengimo efektyvumą ir patrauklumą, įvertinimui. Tik adekvatūs duomenys ir rodikliai, kas vyksta profesiniame rengime ir kokių papildomų veiksmų bei sprendimų būtina imtis.

ĮGYVENDINIMAS IR TOLESNI VEIKSMAI

- i) visi profesinio rengimo dalyviai – teikėjai, darbdaviai, profesinės sąjungos, šakinės organizacijos, prekybos, pramonės ir amatų rūmai, užimtumo tarnybos, regioninės struktūros bei tinklai ir t.t. - kviečiami imtis atsakomybės ir prisidėti prie efektyvaus Kopenhagos proceso įgyvendinimo visais lygmenimis. Turėtų būti įsteigti nacionaliniai tinklai, kuriuose būtų atstovaujami visi susiję dalininkai, ypač ministerijos, socialiniai partneriai ir regioninės valdžios struktūros;
- ii) remiantis Bendrąja tarpine ataskaita, švietimo ir profesinio rengimo procesai Europos lygmeniu turėtų būti racionalizuoti ir supaprastinti, įtraukiant į *Švietimo ir profesinio rengimo 2010* programą anksčiau pateiktus prioritetus ir Kopenhagos proceso grupių patirtį. Tai turėtų būti padaryta remiantis Kopenhagos proceso darbo metodų patirtimi;
- iii) Profesinio rengimo patarėjų komitetas dalyvaus įgyvendinime ir tolesniuose veiksmuose.

- iii) The Advisory Committee on Vocational Training will be fully involved in the implementation and follow up.
- iv) Proposals for a European Qualifications Framework and European Credit Transfer System for VET should be prepared and examined.
- v) A coherent approach and closer cooperation should be developed, both at national and European level, with:
 - Higher Education, including developments under the Bologna process
 - European Economic, Employment, Sustainable Development and Social Inclusion Policies (in terms of guidelines and National Action Plans)
 - Pre-accession instruments and funds
 - and between research, practice and policy by networking and exchange of innovation and good examples of policy and practice.
- vi) Information on progress made and future actions for development of VET, involving all relevant stakeholders at national level, should be provided as part of the integrated biennial report on Education and Training 2010 in the context of implementing national lifelong learning strategies. This should incorporate the above national level priorities and provide the basis for stimulating the exchange of experience not only between participating countries but also between social partners and other relevant stakeholders on a transnational basis.
- vii) Closer links should be developed with the social partners at European, national, regional and sectoral levels, taking into account the work priorities defined in their framework of actions for the lifelong development of competences and qualifications.
- viii) Effective and full use will be made of Leonardo da Vinci and the future integrated action programme in the field of lifelong learning to support the development, testing, and implementation of innovative actions to advance VET reform.
- ix) Cedefop and ETF will continue to support the implementation of the Copenhagen process and use their networks (e.g. ReferNet, National Observatories) and electronic media, to assist with reporting, monitoring progress, and exchange of experience, in particular through:
 - the dissemination of good policy and practice in lifelong learning
 - the mapping of sectoral activities
 - the use of the Leonardo da Vinci study visits to support
- iv) turėtų būti parengti ir aptarti pasiūlymai dėl Europos kvalifikacijų struktūros ir Europos kreditų pripažinimo sistemos profesiniame rengime;
- v) tiek nacionaliniu, tiek Europos lygmenimis turėtų būti užmegzti nuoseklūs ryšiai ir išplėtotas bendradarbiavimas su:
 - aukštuoju mokslu, įskaitant Bolonijos proceso reformas;
 - Europos ekonomikos, užimtumo, subalansuotos plėtros ir socialinės integracijos politika (kuri pasireiškia gairėmis ir Nacionalinių veiksmų planais);
 - plėtros instrumentais ir fondais, sukurtais iki Europos Sąjungos padidėjimo (*pre-accession*);
 - ir tarp mokslinių tyrimų, praktikos ir politikos, nustatant kontaktus bei keičiantis politikos ir praktikos gerąją patirtimi;
- vi) informacija apie padarytą pažangą ir ateities planus plėtojant profesinį rengimą, kuri apimtų visus susijusius dalininkus nacionaliniu lygmeniu, turėtų būti pateikta kaip ataskaitos *Švietimas ir profesinis rengimas 2010*, rengiamos kas du metus mokymosi visą gyvenimą kontekste, dalis. Visa tai turėtų atspindėti anksčiau minėtus nacionalinius prioritetus ir stimuliuoti pasikeitimą patirtimi ne tik tarp dalyvaujančių valstybių, bet ir tarp socialinių bei kitų suinteresuotų dalininkų transnacionaliniu lygmeniu;
- vii) tampresni ryšiai turėtų būti užmegzti su socialiniais partneriais Europos, nacionaliniu, regioniniu ir sektoriniu lygmenimis, atsižvelgiant į prioritetus, numatytus socialinių partnerių veiksmų planuose, skirtuose plėtoti kompetencijas ir kvalifikacijas visą gyvenimą;
- viii) remiant novatoriškus profesinio rengimo reformos veiksmus, jų sukūrimui, testavimui ir įgyvendinimui bus efektyviai ir pilnai panaudota *Leonardo da Vinči* programa bei būsima integruota veiksmų programa mokymosi visą gyvenimą srityje;
- ix) Europos profesinio mokymo plėtotės centras (CEDEFOP) bei Europos mokymo fondas (ETF) ir toliau remis Kopenhagos proceso įgyvendinimą. Tam bus naudojami turimi tinklai (pvz. *ReferNet*, Nacionalinės profesinio mokymo informacinės tarnybos – *National Observatories*) ir elektroninė žiniasklaida. Pagalba bus teikiama ataskaitų rengimo, pažangos stebėsenos ir pasikeitimo patirtimi srityse. Tai bus daroma:
 - skleidžiant gerąją politiką ir praktiką mokymosi visą gyvenimą srityje;
 - rengiant veiklų sektoriuose apžvalgas;

mutual learning and peer review.

x) Another Ministerial meeting will be held in two years, to evaluate implementation and to review priorities and strategies for VET within the Education and Training 2010 work programme.

- panaudojant *Lonardo da Vinči* vizitų programą pasikeitimui patirtimi;

x) kitas ministrų susitikimas, skirtas profesinio rengimo reformos įgyvendinimo įvertinimui bei prioritetų ir strategijų apžvalgai *Švietimo ir profesinio rengimo 2010* darbų programos rėmuose, bus surengtas po dvejų metų.

ⁱ Finally adopted on 19 December 2002, JO C13, p. 2-4, 18.1.2003

ⁱⁱ Joint Education Council/Commission Report on the implementation of the Lisbon Strategy: “Education & Training 2010: the success of Lisbon hinges on urgent reforms”, February 2004

ⁱⁱⁱ 14354/03 EDUC 167 SOC 438, November 2003

^{iv} 9286/04 EDUC 109 SOC 179, May 2004

^v 9600/04 EDUC 118 SOC 253, May 2004

^{vi} 9599/04 EDUC 117 SOC 252, May 2004

^{vii} ETUC, UNICE, UEAPME, CEEP, 28 February 2002

^{viii} Achieving the Lisbon goals: The contribution of VET, October 2004

^{ix} ‘Jobs, Jobs, Jobs’, Report of the Employment Taskforce, November 2003

^x ‘Facing the challenge: The Lisbon strategy for growth and employment’ Report of the Kok High Level Group on the Lisbon Strategy, November, 2004

^{xi} Corresponding to priority levers one and two of the Interim Report: “Focus reform and investment on the key areas” and “Make lifelong learning a concrete reality”

^{xii} Presidency Conclusions - point 23.

^{xiii} Corresponding to priority lever three of the Joint Interim Report: “Establish a Europe of education and training”.

ⁱ Galutinai priimtas 2002 m. gruodžio 19 d., JO C13, p. 2-4, 18.1.2003

ⁱⁱ Bendra Švietimo tarybos/Komisijos ataskaita apie Lisabonos strategijos įgyvendinimą: „Švietimas ir profesinis rengimas 2010: Lisabonos sėkmė priklauso nuo neatidėliotųjų reformų“, 2004 spalio

ⁱⁱⁱ 14354/03 EDUC 167 SOC 438, 2003 lapkritis

^{iv} 9286/04 EDUC 109 SOC 179, 2004 gegužė

^v 9600/04 EDUC 118 SOC 253, 2004 gegužė

^{vi} 9599/04 EDUC 117 SOC 252, 2004 gegužė

^{vii} ETUC, UNICE, UEAPME, CEEP, 2002 m. vasario 28

^{viii} Siekiant Lisabonos tikslų: profesinio rengimo įnašas, 2004 spalio

^{ix} „Darbai, darbai, darbai“, Užimtumo darbo grupės ataskaita, 2003 lapkritis

^x „Pasitinkant iššūki: Lisabonos strategija ekonominiam augimui ir užimtumui“, Kok'o Lisabonos strategijos aukšto lygmens grupės ataskaita, 2004 lapkritis

^{xi} Atitinka Tarpinės ataskaitos pirmąjį ir antrąjį prioritetinius svertus: „Fokusuoti reformą ir investicijas į pagrindines sritis“ ir „Padaryti visą gyvenimą trunkantį mokymąsi konkrečia realybe“

^{xii} Pirmininkavimo išvados – 23 punktai

^{xiii} Atitinka Bendrosios Tarpinės ataskaitos trečiąjį prioritetinį svertą: „Sukurti švietimo ir profesinio rengimo Europą“